

Савіщенко В. М.
директор Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, кандидат педагогічних наук, доцент,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ (м. Дніпро)

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS В УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Savishchenko V. M. Soft skills formation in the process physical education

Keywords: soft skills, physical education

Зміна педагогічних парадигм в умовах цифровізації суспільства передбачає модернізацію професійної підготовки фахівців у вищій школі, розробки нового дидактичного інструментарію формування soft skills – гнучких компетентностей, які цінуються в усіх професіях і є запорукою професійного успіху.

Наукові дослідження унаочнюють широке коло питань, пов'язаних із реалізацією компетентнісного, студентоцентрованого підходів загалом та виховного потенціалу фізичної культури зокрема. Так, проблемам виховання позитивного ставлення до занять фізичною культурою присвячені праці Є. Столітенка; виховання здорового способу життя – В. Кузьменко; вихованню вольових, гуманних, фізичних якостей у процесі занять фізичною культурою – А. Артюшенко, С. Гуменюк, О. Попович; виховання фізичної культури у позакласній діяльності – О. Логвиненко; формування позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України в процесі занять фізичною культурою – О. Гончаренко. Проте комплексного вивчення процесу формування soft skills в умовах викладання фізичного виховання не здійснено.

За результатами інтерв'ювання та анкетування 93 керівників освітніх закладів, юридичних установ, органів місцевого самоврядування встановлено, що випускники вишів, які отримують перше робоче місце володіють достатніми професійними знаннями, проте не мають належного рівня відповідальності, надійності, стресостійкості, навичок працювати в команді, вміння приймати рішення, самоконтролю, дисциплінованості та добросовісності. Отже, роботодавці очікують від вищої школи випускників з формованими не тільки фаховими компетентностями, а й з soft skills.

До поняття «soft skills» відносимо якості особистості, риси характеру, індивідуальні особливості, здібності, які необхідні для здійснення професійної діяльності і професійного зростання не залежно від специфіки професії: лідерство, комунікативність, креативність, адаптивність, емоційний інтелект, аналітичне та критичне мислення тощо. Частина soft skills обумовлюється природним фактором, як от, наприклад, здібності, пізнавальні процеси, тип

темпераменту. Риси характеру, якості особистості формуються і розвиваються впродовж життя і складають набір універсальних компетентностей, які необхідні професіоналу. Гнучкі компетентності забезпечують кар'єрний розвиток особистості в комплексі із професійно значущими якостями.

Формування у студентів soft skills вимагає переорієнтації освітнього процесу, глибинного аналізу виховних можливостей змісту тем навчальних дисциплін, пошуку нових форм, методів і засобів навчання, новітніх педагогічних технологій.

В Україні з 2018 року розпочато впровадження державного стандарту вищої освіти, яким передбачено формування у студентів всіх спеціальностей загальної компетентності, а саме: використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здійснений аналіз освітніх програмах вітчизняних вишів показав, що формування означеної компетентності забезпечує навчальна дисципліна «Фізичне виховання».

Результати проведеного нами констатувального експерименту засвідчили, що переважна кількість респондентів має недостатнє уявлення про зміст і сутність soft skills, які формуються засобами фізичного виховання, низький рівень мотивації до занять фізичною культурою, 73 % проанкетованих студентів вважає цю дисципліну другорядною або не потрібною, мають недостатній рівень відповідальності за результати навчання. Однак, фізичне виховання, як навчальна дисципліна, має високий потенціал формування soft skills у студентів. Опановуючи різні розділи навчальної дисципліни: ігрові види спорту (волейбол, баскетбол, футбол та ін.), складно-координаційні (аеробіку, туризм, настільний теніс та ін.), циклічні (плавання, легку атлетику) особистість набуває досвіду грати, а в майбутньому працювати, в команді, бути надійним і відповідальним, швидко приймати рішення, виявляти ініціативу, зважувати ризики.

Таким чином, формування soft skills в умовах викладання фізичного виховання потребують нововведень:

1. Побудова гнучкої індивідуальної траєкторії навчання з фізичного виховання, особливістю якої є врахування запиту кожного здобувача вищої освіти. Оскільки вітчизняні виші мають не достатньо розвинуту спортивну інфраструктуру, щоб задовольнити потреби студентів займатися улюбленим видом спорту, побудувати гнучку індивідуальну траєкторію навчання з фізичного виховання можливо через систему неформальної освіти – занять у секціях з будь-яких видів спорту в позааудиторний час.

2. Акумуляція переваг онлайн- та офлайн-навчання з фізичного виховання передбачає зміну ролі викладача з традиційної на роль педагога-фасилітатора, комбінацію як безпосереднього контакту, так і віртуальної педагогічної підтримки студентів завдяки широкому спектру сервісів Інтернет.

3. Створення здоров'я зберігаючого освітнього середовища, орієнтованого не тільки на дотримання санітарно-гігієнічних норм

організації освітнього процесу, забезпечення комфортних умов навчання, а й на популяризацію здорового способу життя усіма педагогами, формування у студентів потреби вести здоровий спосіб життя. Така потреба надалі трансформується у стиль життя дорослої людини і стане запорукою профілактики професійним деформаціям.

4. Процес формування soft skills у межах навчальної дисципліни «Фізичне виховання» повинен мати наступність між закладами, дошкільної освіти, загальної середньої освіти та закладами вищої освіти, оскільки процес формування значної частини гнучких компетентностей розпочинається ще в дитячому чи підлітковому віці і продовжується в юнацькому, переходячи до стадії розвитку.

5. Використання дидактично ефективних технологій, методів і форм для формування soft skills: методи аналізу і рефлексії, інтерактивні методи, методи мотивації до самовдосконалення, коучингові технології, тренінгові технології, технологія коворкінгу.

Бурлакова І. А.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ (м. Дніпро)*

Шевяков О. В.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ (м. Дніпро)*

Кондес Т. В.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов та загальноосвітніх дисциплін,
«Університет «КРОК» (м. Київ)*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Burlakova I. A., Sheiyakov O. V., Kondes T. V. Psychological and pedagogical system for formation of health and preservative competencies in the student environment

Keywords: health, health care, healthy lifestyle, competencies, competence approach, specialists

Компетентності, які отримує майбутній фахівець в процесі життєдіяльності, мають на меті всебічний розвиток фізичного, інтелектуального та